

Evaluering og analyse af eux-forløbet på frisøruddannelsen

Evaluering og analyse af eux-forløbet på frisøruddannelsen

Udarbejdet for:

Serviceerhvervenes Uddannelsessekretariat (SUS)

Udarbejdet af:

Andreas Bjerre Lunkeit og Annemarie Holsbo

Teknologisk Institut

Gregersensvej 1

2630 Taastrup

Analyse og Erhvervsfremme

Juni 2024

Foto: cottonbro studio, Pexels

Resumé

Serviceerhvervenes Uddannelsessekretariat (SUS) og Uddannelsesudvalget for Frisører og Kosmetikere ønskede at få en grundig og dybdegående udredning af, hvorfor eux-forløbet på frisøruddannelsen har svært ved at slå igennem, når eux på en række andre erhvervsuddannelsesområder efterhånden er blevet en succes. Teknologisk Institut har gennemført analysen i perioden oktober 2023 til juni 2024, og de samlede resultater og anbefalinger præsenteres i nærværende rapport.

Undersøgelsen er gennemført i to faser og ved hjælp af interview med relevante interessentgrupper. Det betyder, at vi i første del har interviewet ejere af frisørsaloner, nuværende og tidligere eux-frisørelere samt eud-frisørelere, herunder elever der startede på eux-sporet. På de to skoler som udbyder hovedforløbet i eux-frisøruddannelsen har vi bl.a. talt med rektor, lederen af frisøruddannelsen samt undervisere på henholdsvis gymnasiet, den frisørfaglige skole og skoleoplæringscentret. Desuden har vi besøgt og interviewet de to skoler, som har erfaringer med eux-grundforløbet, mens vi har afholdt en fokusgruppe med repræsentanter fra frisørskoler, der ikke tilbyder eux. I undersøgelsens anden del har vi haft en tæt dialog med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK), under Børne- og Undervisningsministeriet, om muligheder for en relevant tilpasning af frisøruddannelsens eux-forløb. Vi har også haft et onlinemøde og efterfølgende kommunikation med ledere fra NEXT, for at drøfte en konkret model til en fordelagtig omstrukturering af uddannelsen og høre skolens holdning til en eventuel forsøgsordning herom.

Meget kort er vores konklusion på baggrund af dataindsamlingen i første del, at de fleste interessentgrupper – bortset fra arbejdsgiversiden – synes, at eux-forløbet på frisøruddannelsen er et godt tiltag. Ledelserne på skolerne er imidlertid bekymrede for de økonomiske konsekvenser, der er forbundet med at fastholde det faglige udvalgs beslutning om at udbyde frisøruddannelsen som eux-forløb. Eux-eleverne og deres undervisere er overvejende glade for uddannelsen. De synes, uddannelsen er spændende og giver mening, fordi den kvalificerer eleverne og åbner nogle døre for videre uddannelse, hvilket imidlertid også betyder, at eleverne kan uddanne sig væk fra frisørfaget. Og netop det bidrager til, at mestrene i frisørsalonerne ikke støtter eux-uddannelsen. Deres opfattelse er, at eux-eleverne ikke bliver bedre frisører, og at det ikke giver mening at understøtte en uddannelse, der giver adgang til veje ud af frisørfaget. Dertil kommer, at eux-forløbets struktur betyder, at eleverne er væk fra salonen i forholdsvis lange skoleperioder af 20 ugers varighed. Dermed er de i for lang tid ad gangen fraværende fra salonen og kan ikke bevare og servicere en kundekreds. Set fra mestrenes perspektiv, kan eux-elever dermed ikke bidrage positivt til salonens økonomi.

Eux-eleverne og eud-eleverne, som kan iagttage hvordan eux'erne arbejder, er enige om, at det er krævende at gennemføre eux-forløbet. De voksne, som er omkring eux-eleverne, oplever også, at det er unge mennesker med stort engagement og energi. Samtidig indebærer uddannelsen flere signifikante barrierer. Især fordi mestrene generelt ikke er villige til at ansætte eux-elever, er det fra et økonomisk og administrativt perspektiv svært for skolerne at udbyde uddannelsen. Det hænger bl.a. sammen med kvotesystemet som følge af det faglige udvalgs frivillig dimensionering af uddannelsen. Dertil kommer, at frisøruddannelsens eux-forløb indeholder fag, der ikke kan samkøres med eux-elever fra andre uddannelser. Ydermere udfordrer frisøruddannelsens eux-forløb vekseldannelsesprincippet. Uddannelsen har det største antal elever på NEXT, hvor næsten alle af eux-eleverne oplæres i skoleoplæringscentret og dermed ikke får erfaringer med bl.a. aften- eller weekendvagter samt løbende omgang med kollegaer og kunder i en frisørsalon.

I anden del af foreliggende undersøgelse har vi afdækket og diskuteret forskellige muligheder for at adressere de udfordringer, der kendetegner eux-forløbet på frisøruddannelsen. I denne sammenhæng blev der især stillet skarpt på tiltag, der vil kunne imødegå frisørsalonerne manglende vilje til at tage imod eux-elever. Efter drøftelser med bl.a. STUK har to modeller været i spil, der sigter efter at forkorte længden af de individuelle skoleperioder på uddannelsen, og som formentlig vil kunne implementeres som en forsøgsordning. Der er tale om henholdsvis 3/2-modellen, der indebærer løbende skift mellem skole- og oplæringsperioder (varer skiftevis 3 eller 2 dage) på hovedforløbet samt 10/10-modellen, der indebærer skole- og oplæringsperioder med ca. 10 ugers varighed ad gangen på hovedforløbet.

Det blev efterfølgende besluttet at arbejde videre med 10/10-modellen, fordi 3/2-ordningen blev vurderet til at være for kompleks. Den ville ikke give mestrene mulighed for at have eux-elever i længere sammenhængende forløb i salonen, mens eux-eleverne vil formentlig belastes i højere grad af hyppige skift mellem bl.a. gymnasial undervisning, eksamener og praktisk oplæring.

NEXT har som største skole for frisøruddannelsens eux-forløb tilkendegivet, at de gerne vil afdække mulighederne for at ansøge om implementeringen af 10/10-modellen som en forsøgsordning. I første omgang kræver det grundige overvejelser og en beregning af de eventuelle meromkostninger som denne model ville medføre for skolen. De skoleledere vi talte med, har ikke en grundlæggende modvilje, men er nødt til at have direktionens accept af 10/10-modellen, før skolen kan gå videre med en ansøgning om en såkaldt udgiftsneutral forsøgsordning til Børne- og Undervisningsministeriet. Skulle direktionen give grønt lys, ønsker NEXT sig et tæt samarbejde med det faglige udvalg om udformningen af ansøgningen.

Før der arbejdes videre med en eventuel forkortelse af frisøruddannelsens eux-forløb – eller andre af uddannelsens barrierer – er det afgørende at kunne finde en løsning, der bidrager til en markant forkortelse af uddannelsens skoleperioder. Er det ikke muligt at afprøve en relevant løsning, bliver det svært at argumentere for en fortsat beståen af eux-forløbet. Det skyldes uddannelsens mange barrierer, som er blevet kortlagt i denne rapport, herunder især en manglende interesse og opbakning fra frisørbranchen.

På denne baggrund anbefaler vi, at NEXT i samarbejde med de andre skoler og det faglige udvalg undersøger mulighederne for at lave en forsøgsordning af 10/10 modellen.

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	1
1.1.	Læsevejledning	1
2.	Om eux-forløbet på frisøruddannelsen	3
3.	Undersøgelsens metodiske tilgang.....	6
4.	Analyseresultater	8
4.1.	Elevernes perspektiv.....	8
4.1.1.	Eux-eleverne	8
4.1.2.	Eud-eleverne.....	11
4.2.	Skolernes perspektiv	12
4.2.1.	Ledelserne	12
4.2.2.	Underviserne	17
4.3.	Mestrene	19
5.	Projektets anden fase	22
5.1.	Forslag til styrkelse af eux-forløbet	22
5.2.	Drøftelser med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet	26
5.3.	Opfølgning og næste skridt.....	29
6.	Konklusion	30

1. Indledning

Erhvervsuddannelsen (eud) til frisør har siden 2015 også kunnet gennemføres som et eux-forløb, der giver mulighed for at kombinere uddannelsen med en gymnasial eksamen. Det er imidlertid et meget lille antal elever, der vælger denne mulighed. Emnet har været behandlet i det faglige udvalg for frisør-uddannelsen flere gange. Derfor besluttede Serviceerhvervenes Uddannelsessekretariat (SUS) og det faglige udvalg i sommeren 2023 at få lavet en grundig udredning af udfordringer og muligheder i relation til eux-forløbet på frisøruddannelsen.

Evalueringen og analysen af eux-forløbet blev som projekt ledsaget af en styregruppe bestående af repræsentanter fra (SUS) og det faglige udvalg. Teknologisk Institut, Analyse og Erhvervsfremme, har gennemført undersøgelsen fra oktober 2023 til juni 2024.

Den foreliggende rapport præsenterer resultater fra undersøgelsen, der blev gennemført i to trin. I den første fase fokuserede vi på indsamlingen af viden om relevante interessenters opfattelser og ageren i forhold til eux-forløbet. De følgende spørgsmål var centrale i denne sammenhæng:

- Hvilke overvejelser gør skolerne sig, og hvordan tilrettelægger de eux-frisøruddannelsen?
- Hvad mener arbejdsgiverne på lærepladserne i frisørsalonerne?
- Hvilke tanker har frisørelever, der er i gang med et eux-forløb, og eleverne udenfor eux-sporet om frisøruddannelsen som eux-forløb?

Den anden fase af undersøgelsen byggede videre på resultater fra den indledende fase. Her drøftede vi afdækkede udfordringer af frisøruddannelsens eux-forløb ad flere omgange med Børne- og Undervisningsministeriet. Formålet var at afklare, hvordan og i hvilket omfang eux-forløbet eventuelt vil kunne tilpasses og styrkes indenfor de rammer, som den gældende regulering af eud- og eux-området tillader.

På baggrund af undersøgelsens samlede resultater, giver vi i denne rapport også anbefalinger til, hvordan det faglige udvalg kan forholde sig til eux-forløbet på frisøruddannelsen fremadrettet.

1.1. Læsevejledning

Det efterfølgende kapitel 2 indeholder en introduktion til eux-forløbet på frisøruddannelsen og dets udbredelse. Herefter beskriver vi i kapitel 3 undersøgelsens metode med henblik på, hvordan Teknologisk Institut har inddraget perspektiver fra relevante skoler, elever, og arbejdsgivere samt Børne- og Undervisningsministeriet vha. kvalitative interviews.

Kapitel 4 fokuserer på resultaterne fra undersøgelsens første fase og indeholder skolernes, elevernes samt arbejdsgivernes holdninger til eux-forløbet på frisøruddannelsen, med særligt fokus på barrierer. Dernæst beskriver vi i kapitel 5 undersøgelsens anden fase. Indledningsvis sammenfattes her de forskellige løsningsforslag, som ledere og undervisere på de interviewede skoler har delt med os. Derefter redegør vi for, hvilke muligheder for tilpasning af eux-forløbet der blev drøftet med Børne og

**TEKNOLOGISK
INSTITUT**

Undervisningsministeriet for at adressere nogle af de centrale udfordringer ved frisøruddannelsens eux-forløb. Rapporten afsluttes med en konklusion, der sammenfatter undersøgelsens hovedresultater og indeholder vores anbefalinger til det fremadrettede arbejde med uddannelsen.

2. Om eux-forløbet på frisøruddannelsen

Eux-forløbet på frisøruddannelsen hører til de tekniske eux-forløb, som giver elever mulighed for at kombinere deres tekniske erhvervsuddannelse med en erhvervsfaglig studentereksamen. Eux-elever på frisøruddannelsen får både den faglige uddannelse samt indbyggede gymnasiefag, der er udvalgt på baggrund af deres relevans for frisørfaget, herunder bl.a. erhvervsøkonomi og kemi på C-niveau samt design og psykologi på B-niveau. Den samlede længde af frisøruddannelsens eux-forløb er fastlagt til 5 år og 6 måneder inklusive grundforløbet, der varer 1 år. På hovedforløbet udgør skoleundervisningen 80,2 uger fordelt på mindst fire skoleperioder.

For uddannede frisører, der har gennemført eux-forløbet, er der ingen videregående uddannelse indenfor frisørfaget. Dermed kan færdiguddannede eux-frisører kun gøre brug af deres gymnasiale eksamensbevis ved at videreudanne sig i en anden faglig retning. Skulle de ønske at styrke deres frisørfaglige kompetencer, må de, ligesom alle andre faglærte frisører, deltage i relevante efteruddannelseskurser.

Der er i dag to erhvervsskoler, nemlig TECHCOLLEGE i Aalborg og NEXT i København, der tilbyder frisøruddannelsens eux-forløb i sin helhed, dvs. både på grund- og hovedforløbet. To andre erhvervsskoler, nemlig HANSENBERG i Kolding og Syddansk Erhvervsskole (SDE) i Odense, har gjort sig erfaringer med at optage elever på uddannelsens grundforløb. Disse to skoler har dog aldrig oprettet elevhold på uddannelsens hovedforløb, primært fordi forskellige faktorer får eux-elever til at skifte over til den almindelige frisøruddannelse, før de når at komme rigtigt i gang med kombinationsuddannelsen. Ifølge skolerne skyldes det fx, at ansøgere til eux-forløbet er blevet overtalt til at søge ind af deres forældre eller folkeskolens uddannelsesvejleder. Når de nye eux-elever starter og får deres uddannelsesplan, fortryder de ofte – især når de ser, at de kommer til at følge et andet program end eud-eleverne. En anden signifikant grund til frafald er eux-elevernes udfordringer med at lande uddannelsesaftaler med frisørmestrene, hvilket vi vender tilbage til i kapitel 4.

Det samlede antal eux-elever på frisøruddannelsen er meget lille. Ifølge Uddannelsesstatistikken fra Børne- og Undervisningsministeriet har der været mellem 28 og 43 elever i alt på eux-forløbet i årene 2020-2023¹. Dermed er man ikke i større omfang lykkedes med at opnå det, som oprindeligt lå til grund for indførelsen af eux-forløbet i 2018. Både det faglige udvalg og mestrene ønskede nemlig at tiltrække mere ressourcestærke elever til frisøruddannelsen. De havde en oplevelse af, at elevpotentialet var dalet, og at eux-forløbet var en mulighed for at få flere mere bogligt stærke elever til at søge ind i faget.

TECHCOLLEGE og NEXT er som nævnt de eneste to erhvervsskoler, der i dag udbyder hele eux-forløbet på frisøruddannelsen. Begge skoler har prioriteret at tilbyde forløbet på trods af de udfordringer dette medfører, herunder at uddannelsen kan være dyr for skolerne pga. den meget begrænsede tilslutning.

---

¹Kilde: Uddannelsesstatistik, Børne- og Undervisningsministeriet. Seneste tal fra 3. kvartal 2023. Der er anvendt registret *Bestandstal fordelt på erhvervsuddannelserne* med nedslag ultimo september for hvert angivet år. Der henvises til, at status over en del registrerede elever er angivet som 'uoplyst', 'ukendt' eller 'ikke muligt' i registret. Se mere på: <https://uddannelsesstatistik.dk/Pages/Reports/1850.aspx>

Fx er det blandt de tekniske eux-forløb udelukkende frisørelever, der skal undervises i de to gymnasiale fag psykologi og design, hvilket gør det umuligt for skolerne at lade frisøreleverne samlæse disse fag med elever fra andre eux-forløb for bedst muligt at udnytte ressourcerne. Derudover har eux-elever særlig svært ved at få uddannelsesaftaler med læresteder, hvorfor de i høj grad må oplæres på skoleoplæringscentrene.

På TECHCOLLEGE traf de for seks år siden en strategisk beslutning om at satse på eux, bl.a. fordi relativt mange uddannede frisører forlader faget efter forholdsvis kort tid. Tanken var, at en eux-baggrund ville kunne give faglærte frisører et godt udgangspunkt, når de ønskede at skifte karriere eller eventuelt gennemføre en anden uddannelse. Mens der har været forventninger om en større tilslutning til uddannelsen, var der i efteråret 2023 på TECHCOLLEGE kun 4 eux-elever på sidste del af hovedforløbet, som dermed var tæt på at afslutte deres uddannelse som eux-frisør. Det har været et mønster på TECHCOLLEGE – ligesom på de andre skoler, som tilbyder eux-forløbet – at en stor del af eleverne falder fra på grundforløbet og især ved overgangen til grundforløbets anden del (GF2). På den baggrund kommenterede skolens ledelse, at det selvfølgelig er meget dyrt, og i længden ikke holdbart, at opretholde eux-forløbet med så lille tilslutning.

NEXT oplever, at der er mange frisørelever hos dem, som gerne vil benytte sig af muligheden for at gennemføre frisøruddannelsen som eux-forløb. De har ansøgere nok til at etablere hold, men eux-eleverne på skolen har store problemer med at få en læreplads, hvilket medfører, at mange overgår til eud-forløbet eller dropper ud af uddannelsen. Som konsekvens af det har skolen sørget for, at alle eux-elever har mulighed for at gennemføre deres læretid i skoleoplæringscentret. Til det formål har skolen nu ansat en ekstra praktikunderviser, så der er to undervisere til eud- og eux-eleverne i skoleoplæringscentret. Ikke desto mindre var der kun 7 elever, der afsluttede eux-forløbet på NEXT i slutningen af 2023.

I forhold til det danske vekseluddannelsessystem er det selvfølgelig ikke hensigtsmæssigt, at eleverne oplæres på skolerne i stedet for at komme ud på et lærested i branchen og samle erfaringer fra at arbejde i en salon. Det bekræftes af, at nogle mestre er af den opfattelse, at eleverne via skoleoplæringscentret ikke i tilstrækkelig udstrækning mærker det arbejdspress, der er i en salon, hvor der hele tiden er kunder, lange arbejdsdage og åbent om lørdagen. NEXT betragter det dog som en løsning på det problem, at der ikke kan oprettes lærepladser til eux-eleverne. Det er nemlig skolens oplevelse, at eux-elever, som har fået skoleoplæring, godt kan finde lærepladser mod slutningen af deres uddannelse og får beskæftigelse som færdiguddannede.

Samtidig er rammevilkårene for frisøruddannelsen med til at gøre det udfordrende for skolerne generelt at tilbyde eux-forløbet med skoleoplæringscentret som alternativ til oplæringscentret på en arbejdsplads. For at stabilisere elevtallet og sikre en vis kvalitet af ansøgere til frisøruddannelsen, har det faglige udvalg valgt frivilligt at dimensionere uddannelsen og begrænse optaget med en selvindstillet kvote. Denne tilgang blev også valgt for at forhindre, at frisøruddannelsen kunne blive pålagt en dimensionering med lærepladskrav af Børne- og Undervisningsministeriet. Uden den frivillige dimensionering, kan det forventes, at der ville blive optaget langt flere elever end frisørbranchen kan rumme – både med hensyn til oplæring af elever og efterfølgende beskæftigelse. Dette scenario ville formentlig føre til en pålagt

dimensionering med lærepladskrav, hvor elever skal have en uddannelsesaftale med en virksomhed forud for optag på grundforløbets anden del.

Den nuværende frivillige dimensionering af frisøruddannelsen betyder i praksis, at hver skole får tildelt et antal kvotepladser, som definerer hvor mange eud- eller eux-elever der kan optages på GF2, uden at de forinden har indgået en uddannelsesaftale. Kvotepladserne fordeles årligt blandt skolerne med afsæt i andelen af deres indgåede uddannelsesaftaler i det forrige år². Da elever på frisøruddannelsens eux-forløb typisk ikke får en uddannelsesaftale, må skolerne i stort omfang bruge kvotaplads for at optage nye eux-elever på GF2. Samtidig risikerer skolerne at få tildelt et mindre antal kvotepladser for optaget på både eud- og eux-forløbene i det følgende år, når eux-eleverne uden uddannelsesaftale ender i skoleoplæring. Samtidigt står det klart, at rammevilkårene for frisøruddannelsen må forventes at være mere udfordrende i tilfældet af en pålagt dimensionering med lærepladskrav.

---

² Børne og Undervisningsministerier, u.d.: *Dimensionerede erhvervsuddannelser* [sidst opdateret 4. april 2024]. Tilgængelig på: <https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/uddannelser/overblik/dimensionerede-erhvervsuddannelser-2021>

3. Undersøgelsens metodiske tilgang

Den foreliggende undersøgelse bygger på viden og data, som primært er blevet tilvejebragt ved hjælp af en række forskellige interviews. Interviewene er blevet gennemført for, så vidt muligt, at skabe et dækkende billede af, hvad der er af overvejelser omkring frisøruddannelsens eux-forløb i branchen og på uddannelsesinstitutionerne. Generelt havde de gennemførte interviews til formål at kortlægge forløbets styrker og svagheder samt at identificere muligheder for en fordelagtig tilpasning af forløbet.

Under interviewene, med både ledere og undervisere på skolerne samt elever og frisørsaloner, har vi anvendt tilpassede, semistrukturerede spørgeguides. I det følgende beskriver vi nærmere, hvem vi har interviewet ifm. undersøgelsen.

Vi har været på besøg på TECHCOLLEGE i Aalborg og på NEXT i København, som er de eneste to skoler, der tilbyder eux-forløbet på frisøruddannelsens hovedforløb. På disse to skoler har vi interviewet:

- ledelsen på fagskolen og gymnasiet
- undervisere på fagskolen og gymnasiet
- uddannelsesledere
- virksomhedskonsulent (kun på NEXT)
- studievejledere
- undervisere på skoleoplæringscentret
- ledelsen af skoleoplæringscentret
- nuværende eux-elever
- tidligere eux-elever
- nuværende eud-elever

Derudover har vi besøgt HANSENBERG i Kolding og Syddansk Erhvervsskole (SDE) i Odense. To erhvervsskoler der tidligere har gjort sig erfaringer med at tilbyde frisøruddannelsens eux-forløb og oplevede en række udfordringer i den forbindelse. På HANSENBERG og SDE har vi talt med:

- ledelsen på fagskolen
- uddannelsesledere
- undervisere
- studievejledere

Vi har også inviteret til og gennemført en online fokusgruppe med repræsentanter fra erhvervsskoler, som aldrig har valgt at udbyde eux-forløbet på frisøruddannelsen. Ikke alle inviterede skoler havde mulighed for at stille op, hvorfor mødedeltagelsen var begrænset til uddannelsesledere fra Aarhus Tech, Herningsholm og Struer Statsgymnasium. For at afdække arbejdsgivernes – og dermed også lærepladsernes perspektiv – har vi gennemført en række telefoninterviews med frisørsaloner.

Endelig har vi i forbindelse med undersøgelsens anden fase gennemført et online interview med tre medarbejdere i Børne- og Undervisningsministeriet, Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK), for at undersøge, hvilke muligheder for tilpasninger og ændringer af eux-forløbet på frisøruddannelsen, der

ville kunne iværksættes jf. gældende regler på eud- og eux-området. Der blev holdt endnu et online-møde med én af de allerede interviewede medarbejdere samt en anden kollega fra STUK for nærmere at drøfte konkrete løsningsforslag og for at få ministeriets vurdering af, hvorvidt disse vil kunne implementeres for at tilpasse eux-forløbets struktur. Drøftelser med STUK gav desuden anledning til endnu et onlinemøde med skoleledere på NEXT, hvor en konkret tilgang til omstruktureringen af eux-forløbet samt muligheden for en tilsvarende forsøgsordning på skolen blev drøftet.

4. Analyseresultater

I dette kapitel præsenteres resultaterne fra de kvalitative interviews, der blev gennemført i den første fase af foreliggende undersøgelse. Vi har valgt at gruppere afsnittene i forhold til de forskellige typer af interviewede interessenter for at give et samlet billede af deres forskellige perspektiver/ fordele og ulemper ved eux-forløbet på frisøruddannelsen. Mens der naturligvis er forskelle mellem de forskellige perspektiver, kan det allerede nu afsløres, at der er en høj grad af enighed om, at en væsentlig forhindring for eux-forløbets succes er manglende opbakning fra arbejdsgiversiden, hvilket, som diskuteret løbende i dette kapitel, kan føres tilbage til uddannelsens nuværende struktur.

4.1. Elevernes perspektiv

I dette afsnit redegør vi for de interviewede elevers erfaringer med og holdninger til eux-forløbet på frisøruddannelsen. Afsnittet rummer dermed perspektiver fra både nuværende og tidligere eux-elever samt nuværende eud-elever, der blev interviewet i forbindelse med vores besøg på TECHCOLLEGE i Aalborg og NEXT i København.

4.1.1. Eux-eleverne

De eux-elever, vi har talt med, er generelt glade og tilfredse med at have valgt eux-vejen. De har en stor interesse for frisørfaget og er begejstrede for at lære frisørhåndværket. Samtidig fortæller de interviewede eux-elever, at det er smart at blande eux ind i den faglærte uddannelse, fordi skiftet mellem de teoretiske eux-fag og de mere praktiske eud-fag er med til, at *"man ikke bliver så skoletræt"*. Derudover har nogle elever en ambition om at blive selvstændige, når de er færdiguddannede, og de mener, at uddannelsen giver dem nogle kompetencer, som er afgørende i denne sammenhæng vedr. fx markedsføring og kundehåndtering.

En interessant observation er, at flere af de nuværende eux-elever blev forholdsvis sent opmærksomme på muligheden for at tage frisøruddannelsen som eux-forløb – som afspejlet i de nedenstående citater fra to eux-elever:

"Jeg har en passion for frisørfaget. Egentlig havde jeg tænkt, jeg skulle tage en stx, men da jeg på en rundvisning fandt ud af, at det er muligt at kombinere, valgte jeg det."

"Jeg fandt også først sent ud af, at det var en mulighed at tage en eux. I min folkeskole syntes de, at det var mærkeligt, jeg søgte ind på en erhvervsskole, for jeg klarede mig godt og havde gode karakterer og et højt snit."

Mens eux-eleverne giver udtryk for en stor interesse i frisørfaget, er der flere af dem, som angiver, at de ville have valgt en anden uddannelse, hvis der ikke havde været mulighed for at kombinere eud som frisør med den gymnasiale uddannelse på et eux-forløb. Der er således tegn på, at de interviewede elever repræsenterer en del af en lidt mere bogligt dygtig gruppe af elever, som man gerne vil tiltrække

ved at tilbyde frisøruddannelsen som eux. I den sammenhæng er det bemærkelsesværdigt, at eux-eleverne efter egne udsagn bliver anset for at være mindre fagligt engagerede af nogle mestre, fordi deres valgte uddannelse har en indbygget vej ud af frisørbranchen i form af den erhvervsfaglige studentereksamen, der giver adgang til videregående uddannelser. Under interviewene hørte vi da også fra enkelte elever, at de havde gjort sig nogle overvejelser om at vælge en anden uddannelsesvej, fx ved at læse biologi eller psykologi, efter deres eux-forløb. Samtidig havde langt de fleste eux-elever, vi talte med, en klar intention om at arbejde i faget efter endt uddannelse.

Eux-eleverne angiver flere grunde til, hvorfor det kan være udfordrende at gennemføre eux-forløbet. Et konkret eksempel er behovet for at være særligt struktureret som elev, bl.a. fordi man i skoleperioderne skal forholde sig til både de teoretiske eud-fag og til de gymnasiale fag. I forlængelse heraf kommenterer enkelte eux-elever, at de savner en bedre sammenhæng mellem undervisningen af de gymnasiale fag og eud-fagene. Dertil kommer, at flere af eux-eleverne beskriver, hvordan de oplevede et manglende klassesammenhold i starten af deres uddannelse, som bl.a. er betinget af, at man som eux-elev ikke nødvendigvis føler et tilhørsforhold til eud-eleverne, selvom man har en del undervisningstimer sammen (se også afsnit om eud-eleverne). Nedenstående citat giver et indtryk af, hvor vigtigt det sociale liv på uddannelsen er for eux-eleverne:

"Jeg var tæt på at droppe ud, fordi fællesskabet var dårligt i starten – folk havde forskellige forventninger, og derfor var det sociale ikke særlig godt. Jeg savner faktisk lidt det sociale fællesskab med fester, osv."

Generelt ønsker eleverne mere fokus på deres personlige trivsel, og på TECHCOLLEGE i Aalborg har eux-elever henvendt sig til deres psykologilærere for at få sparring og vejledning ifm. nogle af de ovenstående problemstillinger.

En anden faktor, der kan presse eux-elever, er, at de konkurrerer med eud-eleverne om de samme lærepladser, mens mestrene er klar over, at sidstnævnte gruppe får mere frisørfaglig undervisning i skoleperioderne end eux-eleverne. I denne sammenhæng nævner eux-elever også kvotesystemet som noget, der er med til at gøre "vilkårene meget barske". Det hænger sammen med at eleverne er bevidste om, at det kan have negative konsekvenser for det antal kvotepladser, som skolen får tildelt fremadrettet, hvis det ikke lykkes dem at få landet en uddannelsesaftale. Her er det også relevant at beskrive elevernes oplevelse af, hvorfor mestrene i stort omfang nægter at tage imod eux-elever. Ifølge eleverne skyldes det især længden af skoleperioderne – med en typisk varighed på ca. 20 uger – på eux-forløbet. Samtidig oplever de elever, der lykkedes med at få en uddannelsesaftale, at de skal yde mere på praktikpladsen end eud-elever, netop fordi de i skoleperioderne er væk fra salonerne i længere tid. De følgende citater fra to elever giver et godt billede af den beskrevne situation:

"Min mester siger, at hun ikke vil have flere eux-elever, fordi vi er væk for lang tid. Det betyder, at vi skal kompensere ved at være meget dygtige og effektive, når vi er der."

"Jeg havde en elevplads, som krævede, at jeg kom i weekenderne og om aftenen. Og det gik så ud over skolen."

Samtidig oplever nogle af eux-eleverne med en uddannelsesaftale på en positiv måde, at frisørmestrene i nogle situationer giver dem et større ansvar og inddrager dem på en anden måde, end de gør med eud-eleverne. Det tager eux-eleverne som et udtryk for, at mestrene godt kan se, at de får noget ekstra ved at tage imod eux-eleverne, ligesom de opfatter det som et positivt signal om, at de godt vil kunne få fastansættelse efter at have gennemført uddannelsen.

Det står dog også klart, at eleverne ikke synes, det er rimeligt, at det er så vanskeligt at få en uddannelsesaftale. Flere ønsker sig derfor, at flere mestre prøver at tage eux-elever i lære. Det hænger også sammen med, at eux-eleverne er overbeviste om, at de på nogle områder er dygtigere end eud-eleverne. Som en elev beskriver det:

"Eux'ere kan mere end eud'ere. Det er svært at sætte ord på, men det er noget med at være struktureret og være en aktiv del af samfundet. Kundekontakt kan være bedre, når man fx har haft psykologi. Man er bedre til at snakke dybere med kunder, fordi man har en bredere viden. Vi er også mere vant til at være under pres, og kan derfor bedre håndtere det i salonen."

På denne baggrund giver nogle eux-elever udtryk for, at der bør gøres mere for at styrke uddannelsen. Der kan fx arbejdes med tiltrækning ved at have eux-elever på besøg i folkeskolerne for at fortælle den gode historie om uddannelsen. Det vil kunne hjælpe med at bryde den generelle opfattelse af, at elever med et højt gennemsnit automatisk skal tage videre på et gymnasium, og samtidig adressere fordommen om, at elever, som vælger eux-vejen, er fagligt svage og umotiverede. Et andet tiltag, som eux-eleverne anbefaler, er en forkortelse af skoleperioderne i lyset af udfordringerne med at kunne indgå uddannelsesaftaler med mestrene.

I forbindelse med undersøgelsen talte vi også med to tidligere eux-elever, som begge droppede ud efter GF2. De havde på forskellige måder fundet vej til eux-forløbet på frisøruddannelsen og var særligt motiverede af muligheden for at tage en kombinationsuddannelse, der giver mulighed for at læse videre, og som i skoleperioderne byder på løbende skift mellem praktiske og boglige fag. De to tidligere eux'ere havde en positiv start på uddannelsen, men oplevede modstand ifm. deres valg af lærepladser:

"Min læreplads vidste ikke, hvad eux er. De ville gerne give mig en læreplads, men kun hvis jeg skiftede til eud."

Den citerede elev valgte netop at skifte til eud-forløbet på frisøruddannelsen for at sikre sig en læreplads. Forinden havde hun henvendt sig til omkring 40 andre mestre og havde den fornemmelse, at hun blev afvist, fordi hun søgte om en uddannelsesaftale som eux-elev. Det hører med til hendes erfaring, at hun fortryder valget i dag og har planer om at tage en hf-eksamen efter frisøruddannelsen.

Den anden tidligere eux-elev oplevede for meget pres med hensyn til både at varetage arbejdet på sin læreplads og have styr på afleveringerne i skolen. For hende var det derfor et nemmere valg at skifte til eud-forløbet, mens hun fortsat anser eux-forløbet som en attraktiv uddannelsesmulighed.

Begge tidligere eux-elever er enige om, at eux-vejen byder på en række fordele, såsom muligheden for at læse videre og få en gymnasial uddannelse der indholdsmæssigt er tilpasset frisørfaget. Ligesom de nuværende eux-elever mener de derfor, at kendskabet til denne uddannelsesmulighed bør udbredes blandt folkeskoleelever og andre potentielle kandidater.

4.1.2. Eud-eleverne

I vores interviews med eud-elever på TECHCOLLEGE og NEXT, spurgte vi bl.a. eleverne, hvorfor de har valgt den "almindelige" frisøruddannelse, og hvorvidt de havde overvejet at tage uddannelsen som eux-forløb. Eleverne kan groft inddeles i to grupper med hensyn til deres svar. To elever, på henholdsvis sidste del af hovedforløbet og anden del af grundforløbet, anså denne vej for at være attraktiv. Eleven, som var ved at afslutte sin eud, blev dog afskrækket fra at søge ind på eux-forløbet, da hun hørte, hvor svært det er at finde en læreplads. Den anden elev gennemførte uddannelsens grundforløb som eux, men gik derefter over til eud. Som hun siger:

"Jeg startede med eux og har skiftet til eud, fordi det er for svært at få læreplads. Men jeg synes ikke, jeg har spildt den tid, jeg har gået på eux."

Den anden gruppe af inddragede eud-elever har af forskellige årsager ikke overvejet at tage frisøruddannelsen som eux. Heriblandt var flere elever, der ikke havde noget ønske om at tage en gymnasial uddannelse. En af eleverne på hovedforløbets andet år forklarer fx, at hun aldrig har været interesseret i en "boglig uddannelse". En anden interviewet eud-elev udtrykker det på en lignende måde:

"Gymnasiet har aldrig rigtig sagt mig noget, og jeg tænker ikke, at jeg vil få brug for det fremover. Jeg har andre karrieredrømme, som ikke kræver studentereksamen."

Samtidig var der flere elever, som ikke havde kendskab til muligheden for at tage frisøruddannelsen som eux-forløb, inden de begyndte deres erhvervsuddannelse til frisør. Derudover beskriver to elever frisøruddannelsens eux-forløb som værende udfordrende for de elever, der tager forløbet. Det skyldes ifølge dem både udfordringerne med at finde en læreplads og balancegangen mellem den frisørfaglige og den gymnasiale del af uddannelsen – herunder også at eux-eleverne får mindre praktisk undervisning og mindre tid på praktikstederne, fordi de skal deltage i den gymnasiale undervisning. På den baggrund mener eleverne, at eux'erne ikke får det samme frisørfaglige udbytte og falder bagud ift. eud-eleverne.

Yderligere var der generelt flere eud-elever, som angav, at de ikke nødvendigvis kan se meningen med eux-forløbet. Det kommer til udtryk i nedenstående citat fra en af de interviewede elever:

"Jeg tænker, det er lidt fjollet. Hvad skal du med x'et i frisøren – det lyder måske smart, men du kan jo også meget uden en gymnasial baggrund. Eux'er skal have mange forskellige kasketter på. Det er fint for dem, der vil, men det giver ikke mening for mig. Og så er der også mange, som har færdiggjort gymnasiet, og først derefter opdager, at de gerne vil være frisør."

Eud-eleverne bekræfter eux-elevernes oplevelser i forhold til udfordringerne med at få en uddannelsesaftale. De fortæller generelt, at flere dropper deres eux for at få en læreplads. En eud-elev angiver i forlængelse heraf, at hun under søgningen af sin læreplads blev spurgt, om hun var eux-elev, og at mesteren i denne sammenhæng meldte ud, at han i dette tilfælde "nærmest slet ikke ville snakke med mig". Det kan tilføjes, at eud-eleverne var forstående overfor denne tilgang, da det især for mindre saloner kan være et problem at ansætte en eux-elev, der, pga. skoleperioder med ca. 20 ugers varighed, i relativt lang tid er fraværende fra lærepladsen.

De interviewede eud-elever er uenige med hensyn til spørgsmålet om, hvordan frisøruddannelsens eux-forløb ville kunne styrkes. Det hænger delvist sammen med, at nogle elever i forvejen ikke kan se fordelene ved forløbet. Der var dog også flere elever, som mente, at man bør gøre en indsats for at forbedre uddannelsen, fordi der er mangel på faglærte frisører, og fordi en stor del faglærte ender med at forlade branchen pga. fysisk slid. Blandt forslagene til at styrke uddannelsen fra eud-eleverne er en omstrukturering af uddannelsen i mindre dele for at forkorte længden af skoleperioder. Dette med henblik på at gøre det nemmere for eux-elever at vedligeholde deres frisørfaglighed igennem hyppigere praktikperioder.

Eleverne nævner også forskellige forslag for at mindske presset for eux-elever. Med hensyn til en bedre balance mellem den frisørfaglige og gymnasiale uddannelse kunne man fx forlænge uddannelsen og gøre den mindre kompakt. Her skal det dog fremhæves, at frisøruddannelsens eux-forløb i forvejen er blandt de længste eux-uddannelser.

Et andet forslag fra en af de interviewede eud-elever er at indføre en særlig eux-kvote. Hermed ville man kunne sende et politisk signal om, at man ønsker at tiltrække flere eux-frisørelever. Netop et større antal eux-elever ville formentlig muliggøre oprettelsen af større eller flere hold på skolerne, hvilket fx vil kunne øge mulighederne for, at mestre kan tage imod flere elever ved at have dem i salonen på skift.

4.2. Skolernes perspektiv

I det følgende beskriver vi skolernes perspektiv på frisøruddannelsens eux-forløb. Som uddybet i rapportens metodebeskrivelse har vi afdækket dette perspektiv ved at interviewe personer i forskellige roller og med forskellige ansvarsområder på skoler, der tilbyder frisøruddannelsen med eux og uden eux.

4.2.1. Ledelserne

Ledelserne på NEXT og TECHCOLLEGE er stærke tilhængere af eux-uddannelserne generelt, fordi de giver eleverne en ekstra faglig ballast samt adgang til videregående uddannelser. Samtidigt er den med til at skabe dygtige unge mennesker. I tilfældet med frisøruddannelsens eux påpeger ledelsen på NEXT desuden, at de gymnasiale fag løfter de teoretiske fag fra eud'en til et højere niveau, hvilket er med til at styrke fagligheden og eux-elevernes forudsætninger for at kunne blive selvstændige som frisører. Eux-forløbet beskrives af ledelserne på NEXT også som et sikkerhedsnet, der kan være værdifuldt

fremadrettet, hvis faglærte eux'ere ikke længere ønsker at arbejde som frisører. Som en af uddannelseslederne formulerer det, forlader frisører typisk ikke kun branchen pga. arbejdets fysiske belastning, men også fordi weekendarbejde og eftermiddagsarbejde kan være svært at forene med et familieliv. Det hører med til billedet, at der ikke er en 'naturlig' videreuddannelsesvej indenfor frisørfaget, hvilket betyder, at det for uddannede frisører med eux kun giver mening at videreuddanne sig, hvis de ønsker et karriereskifte. På NEXT fremhæver ledelsen, at denne mulighed er vigtig, når det gælder tiltrækningen af elever til uddannelsen:

"Attraktiviteten ligger i, at unge nok ikke gider at være i den samme branche i så mange år. [...] I forvejen er der en del elever, der tager gymnasiet, før man tager en eud og derefter en videregående uddannelse. Derfor er det smart at kunne samle det og vigtigt at kunne tilbyde muligheden for at tage en eux."

En indvending fra en interviewet leder på SDE i denne sammenhæng er dog, at netop denne mulighed indebærer en negativ signalværdi. Man forsøger at tiltrække elever ved at fortælle dem, at de fleste frisører ikke bliver længe i faget, hvorfor det er vigtigt at have andre veje og muligheder, når man ikke længere kan eller vil arbejde som frisør. Dermed giver man de eux-elever, der allerede er på vej ind i frisørfaget, en udgang, hvilket er med til at tale faget ned.

Som fremhævet i kapitel 2, har det været et strategisk valg på både NEXT og TECHCOLLEGE at udbyde frisøruddannelsens eux-forløb på både grund- og hovedforløb. Beslutningen hang sammen med en forventning om at kunne tiltrække andre typer af elever end dem, som vælger den almene frisøruddannelse. Den begrænsede tilgang til eux-forløbet gør det svært at vurdere, hvorvidt det er lykkedes. Ikke desto mindre er man på de nævnte to skoler overbeviste om, at de, som vælger og forbliver på forløbet, er ihærdige elever med en tydelig interesse for frisørfaget.

Dette indtryk underbygges af et citat om eux-elever generelt fra en af de interviewede ledere på Heringsholm Erhvervsskole, hvor man ikke tilbyder frisøruddannelsen som eux:

"Jeg tror, at der er en misforstået opfattelse af eux blandt fx UU-vejlederne – at hvis man nu ikke er helt stærk nok til at klare gymnasiet, så kan du jo vælge en eux. [...] Der har jeg sådan den holdning, at det er virkelig for de elever, der har ild i øjnene, de virkelig dygtige."

På HANSENBERG og SDE har man gjort sig erfaringer med at tilbyde frisøruddannelsens eux-forløb på grundforløbets første del (GF1). Af forskellige årsager har skolerne aldrig haft et stort nok elevgrundlag til at oprette eux-hold på GF2. Som det uddybes i det følgende, er vigtige faktorer i denne sammenhæng, at mange elever falder fra i starten af GF1, samtidig med at mestrene ikke vil tilbyde lærepladser til eux-elever.

Den interviewede leder fra HANSENBERG understregede, at hun oprindeligt havde gjort en indsats for at søsætte frisøruddannelsens eux på skolen. Hun talte fx med underviserne på uddannelsen, der

advarede om potentielle problemer med lærepladserne, for at fremhæve, at eux-forløbet skulle omtales positivt og implementeres med god energi. I de få år hvor HANSENBERG forsøgte sig med at køre eux-forløbet, viste problematikken vedr. lærepladserne sig dog som en større barriere end forventet. Skolens leder modtog bl.a. klager fra både forældre og elever over, at eux-forløbet blev udbudt til trods for en kendt risiko for, at der ikke ville være lærepladser i virksomhederne. Samtidig hørte skolen i dialogen med mestrene, at de ikke kunne se, hvilken merværdi de skulle få ved at have eux-elever. Som lederen på HANSENBERG siger:

"Frisørmestre tænker, hvor længe vil de [eux-elever] så blive i min salon, hvis de er så ressourcestærke eller fagligt mere dygtige? Lærerne synes, det er godt med elever, der løfter det faglige niveau, men det dør jo, så snart mestrene ikke vil have dem. Der er også en problematik med, at mange stopper i frisørfaget. Derfor kan mestrene også tænke: hvorfor skal jeg bidrage til at uddanne nogen til noget, der på sigt gør det nemmere for dem at gøre noget andet end frisør?"

I forlængelse af ovenstående citat fremhæver ledelserne på både NEXT, SDE og TECHCOLLEGE, at de lange skoleperioder på eux-forløbet er uforenelige med mestrenes, og især de små saloners, økonomiske behov for, at deres elever kan opbygge og vedligeholde deres egen kundekreds. Denne vurdering er lederen fra de øvrige interviewede skoler uden eux-tilbud helt enige i, mens det også lyder fra Aarhus Tech, at eleverne mister viden, som de har tilegnet sig i salonen, når de efter en oplæringsperiode sidder på skolebænken i seks måneder.

Ifølge ledelserne på både HANSENBERG og SDE er en anden grundlæggende udfordring, at langt den største del af eux-elever falder fra i begyndelsen af GF1 – en del endda på de første to uger af grundforløbet. Skolernes ledelser sigter, at den primære årsag hertil er, at ansøgere til forløbet ikke er klar over, hvad de søger ind til. Det er bl.a. skolens oplevelse, at en stor del af ansøgerne i høj grad er påvirket af deres forældre eller uddannelsesvejleder fra folkeskolen i deres tilvalg af eux. Det kan fx være et forlig med forældrene, at barnet godt må starte på en erhvervsuddannelse, så længe eux'en, og dermed den gymnasiale uddannelse, også er en del af det. Samtidig kritiserer de to omtalte skoler, at uddannelsesvejledningen af unge ansøgere til eux-forløbet er mangelfuld.

Det hænger sammen med, at man på HANSENBERG og SDE har gjort sig erfaringer med, at mange elever søger ind på eux-forløbet uden at være klar over, hvad de kan forvente af hverdagen som elev på forløbet. Ifølge skolens ledere falder en stor del af disse elever fra, så snart de opdager, at de skal skifte mellem to forskellige hold, dvs. undervisning med henholdsvis eux-elever i de frisørfaglige fag og andre eux'ere ifm. samlæsning af de gymnasiale fag. Det spiller også en rolle, at eux-eleverne i denne sammenhæng bliver klar over, at de får mindre praktisk undervisning end eux-eleverne.

Ledelserne på HANSENBERG og SDE bekræfter også, at eux-elever kan have svært ved at skabe relationer i starten af deres uddannelse, hvilket mindsker den sociale trivsel og motivationen til at fortsætte på uddannelsen (se afsnit 4.1). At starte på en ny skole og uddannelse er i forvejen en større forandring, og når man derudover løbende skal skifte mellem flere hold eller grupper af elever, er det svært at danne relationer – ligesom det er sværere at opbygge en faglig identitet som frisør, når man ikke i samme omfang som eud-eleverne får praktisk undervisning.

På denne baggrund har både HANSENBERG og SDE valgt at afholde individuelle, vejledende samtaler med hver eneste eux-ansøger inden uddannelsesstart. Formålet med samtalerne er forventningsafstemning. Derudover inviterer HANSENBERG også til et informationsmøde for forældre. Begge skoler oplever, at langt de fleste ansøgere fortryder deres tilvalg af eux, og på SDE var der fx i 2023 kun fire elever, som, også på et mere oplyst grundlag, ville starte på frisøruddannelsens eux-forløb. Det kan tilføjes, at både HANSENBERG og SDE i dag opfordrer elever med en fortsat interesse i eux-forløbet at tage GF2 og hovedforløbet på henholdsvis NEXT og TECHCOLLEGE.

Blandt de øvrige årsager, til at eux-elever falder fra i grundforløbet, er ifølge ledelserne på flere af de interviewede skoler, at eleverne "knækker nakken" på de gymnasiale fag. Eux-forløbet har lavere adgangskrav end gymnasiet, nemlig mindst 2,0 i karaktergennemsnit i både dansk og matematik ved folkeskolens afgangseksamen, hvilket er på niveau med adgangskravet for den almindelige frisøruddannelse. Dermed er det muligt for elever at komme ind på uddannelsens eux-forløb, der senere viser sig ikke at kunne klare de boglige krav, som forløbet stiller.

Det gælder alle skoler, som vi interviewede ifm. denne undersøgelse, at deres økonomiske situation er med til at afgøre, i hvilket omfang de tilbyder eux-forløbet. HANSENBERG og SDE kan have små grupper af eux-elever på GF1 uden større omkostninger, fordi de her kan samlæse de tre obligatoriske gymnasiale grundfag med eux-elever fra andre uddannelser. På GF2, hvor frisøruddannelsens eux-elever er de eneste, som skal undervises i design og psykologi på B-niveau, er det for dyrt for skolerne at hyre en underviser til fx fem elever (i skoleåret 2022/2023 havde HANSENBERG kun én eux-elev, som ville fortsætte på GF2). Denne problematik udfordrer også NEXT og TECHCOLLEGE. Således beskriver ledelsen på NEXT frisøruddannelsens eux-forløb som en "voldsomt dyr uddannelse på grund af de meget små hold". Dertil kommer, at NEXT har i alt omkring 20 eux-elever på hovedforløbet uden uddannelsesaftale, hvilket betyder, at skolen også har signifikante udgifter ifm. driften af skolens skoleop læringscenter. Fra ledelsen på TECHCOLLEGE lyder det ligeledes, at det ikke er økonomisk rentabelt for skolen at køre deres nuværende hold på fire eux-elever.

Endnu en problemstilling for skolerne relaterer sig til mestrenes manglende interesse i at tage imod eux-elever i sammenhæng med kvotesystemet. Mens NEXT generelt har et større antal frisørelver – både på eud og eux – og dermed flere kvotepladser at gøre godt med, virker udsigten til færre

kvotepladser som følge af eux-elever uden uddannelsesaftale på hovedforløbet afskrækkende på andre skoler. Kvotesystemet er fx noget, der bidrager til overvejelserne om at stoppe udbuddet af eux-vejen på TECHCOLLEGE, mens behovet for at bruge egne kvotepladser på anden vis har været medvirkende til SDE's beslutning om ikke at oprette eux-hold på GF2. Nedenstående tabel indeholder oversigten over de institutionsfordelte kvoter for frisøruddannelsen i 2024 på de fire skoler, der enten tilbyder hele eux-forløbet (NEXT og TECHCOLLEGE) eller eux-forløbet på GF1 (HANSENBERG og SDE):

Tabel 1: Oversigt over institutionsfordelte kvoter på frisøruddannelsen i 2024 – skoler med eux-forløb

SKOLE	Kvoter 2024
HANSENBERG	32
NEXT UDDANNELSE KØBENHAVN	165
Syddansk Erhvervsskole Odense-Vejle	46
TECHCOLLEGE	41
I alt	440

Kilde: Tilpasset af Teknologisk Institut med afsæt i Undervisningsministeriet, Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (2023): *Bilag 1: Oversigt over institutionsfordelte kvoter i 2024*³

I forlængelse af det ovenstående kan det også fremhæves, at ledere fra de interviewede skoler uden eux-forløb på frisøruddannelsen forholder sig kritiske over for det nuværende omfang af skoleoplæring ifm. uddannelsen. Det blev allerede nævnt i kapitel 2, at det strider mod det danske vekselluddannelses-system, når elever udelukkende oplæres i skolen frem for på en arbejdsplads. Hertil lyder det fra en af skolernes ledere:

"Vi må jo aldrig nogensinde tænke skoleoplæring. Selvfølgelig får de en god uddannelse her, men det er da på ingen måde optimalt. Plus at det er jo ekstremt umuligt at drive, fordi det er svært at forudse, hvor mange der skal have skoleoplæring, og hvor mange skolepraktikinstruktører vi får brug for. [...] Skoleoplæring er kun for dem, der ikke kan finde en plads. Man må ikke tænke i det her. Vi har jo virksomhedskonsulenter, der arbejder målrettet på at skaffe lærepladser. De tager rundt med dem i hånden og får dem ud til mestrene for at få dem afsat. [...] Selvfølgelig kan de få en kanon uddannelse i skoleoplæringen, men det er jo ikke optimalt, når man skal ud og få læring. Det er sjovere og mere korrekt at være i en virksomhed."

³ Tilgængelig på: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/erhverv/pdf23/jun/230627-oversigt-over-institutionsfordelte-kvoter-2024.pdf>

Som vi uddyber i afsnit 4.3, ser mestrene heller ikke positivt på, at langt de fleste eux-elever på frisøruddannelsen bliver oplært på skolerne, hvor de fx ikke kan samle erfaringer med at opbygge og vedligeholde egen kundekreds eller kan øve sig i at håndtere det almindelige arbejdspress på en typisk frisørsalon.

Afslutningsvis kan det fremhæves, at der blandt de inddragede skoleledere hersker enighed om, at frisøruddannelsens eux-forløb ikke har store fremtidsudsigter i sin nuværende form. Ifølge ledelsen på Hansenberg fx, er der først og fremmest behov for en ændring i uddannelsens opbygning for at gøre det mere attraktivt for mestrene at tage imod eux-elever. Dette ville formentlig bidrage til, at flere elever ville starte på uddannelsen, og at færre ender med at skifte over til den almindelige frisøruddannelse efter GF2.

Mens andre interviewede ledere henviser til behovet for at adressere flere af de problemstillinger, som blev belyst i det ovenstående, er der en grundlæggende holdning til, at en omstrukturering af uddannelsen til fordel for flere uddannelsesaftaler ville være en klar styrkelse af uddannelsen. Samtidig ønsker flere skoler sig større opbakning til eux-forløbet fra både det faglige udvalg, de lokale uddannelsesudvalg og mestrene i den sammenhæng. Uden deres støtte vil det ikke være muligt at opnå en større udbredelse af uddannelsen. Mens NEXT, på grund af et større elevgrundlag og et større antal af kvotepladser, formentlig vil kunne fortsætte med at udbyde eux-forløbet, fastslår ledelsen på TECHCOLLEGE, at det i længden vil blive for dyrt at fastholde de små eux-hold, som kendetegner uddannelsen på skolen i dag.

4.2.2. Underviserne

De interviewede undervisere på NEXT og TECHCOLLEGE er enige i, at der med fordel kan arbejdes på at styrke frisøruddannelsens eux-forløb. De påpeger bl.a., at de oplever en interesse i uddannelsen fra elevernes side, herunder fra elever som ellers formentlig ikke ville have valgt en erhvervsuddannelse. Underviserne beskriver også, at eux-elever kan have gavn af den gymnasiale del af deres uddannelse i deres (kommende) arbejde som frisør, da de fx lærer om markedsføring og psykologi, hvilket kan styrke deres kundefølelse. På NEXT lyder det desuden, at udbuddet af eux-forløb generelt er med til at geare uddannelsessystemet til et mere fleksibelt arbejdsmarked, "hvor folk ikke længere laver det samme i 30 år."

Samtidig forklarer underviserne, at de forskellige barrierer for frisøruddannelsens eux-forløb bidrager til, at mange potentielle eux-elever alligevel vælger eud-vejen. For undervisere fra TECHCOLLEGE hænger denne dynamik delvist sammen med, at uddannelsen er forholdsvis ny:

"Det kan også være et spørgsmål om tid. For htx tog det nærmest 25-30 år at blive almindeligt. Der er stor uvidenhed om, hvad eux er – både på skoler, hos vejledere og forældre. Det kan være, at holdningen ændrer sig, når eux-eleverne bliver mestre."

I forlængelse af ovenstående citat beskriver undervisere fra TECHCOLLEGE desuden, at stx-elever kan have et negativt syn på eux-eleverne. Underviserne har oplevet, at stx-elever opfatter eux-elever som fagligt svage grundet de lavere adgangskrav til eux-uddannelserne sammenlignet med de gymnasiale uddannelser. De interviewede undervisere på TECHCOLLEGE fremhæver dog, at eux-eleverne tværtimod er meget engagerede og fagligt dygtige. Samtidig påpeger underviserne på NEXT, at man gør nogle elever en bjørnetjeneste ved at give dem adgang til eux-forløbet med 2,0 i karaktergennemsnit i dansk og matematik ved folkeskolens afgangseksamen. For eux-elever, der kun lige lever op til disse minimale adgangskrav, kan det nemlig være en kamp at komme igennem eux-forløbet, og en del af disse elever falder fra.

Når underviserne bliver spurgt til, hvad de ser som de centrale forhindringer for eux-forløbet, svarer de i overensstemmelse med de allerede belyste udsagn fra skolernes ledere. For underviserne på TECHCOLLEGE er den største udfordring fx, at mestrene ikke ønsker at tage imod eux-elever, fordi skoleperioderne på 20 ugers varighed gør det vanskeligt for dem at vedligeholde en kundekreds. På denne baggrund oplever eleverne et pres til at skifte over til den almindelige frisøruddannelse – hvilket mestrene også i flere tilfælde direkte har opfordret ansøgende eux-elever til at gøre. Det hører med til denne problemstilling, at frisørsalonerne skal betale løn til deres elever, også når de er på skoleophold. Mens salonerne kan få op til 90 % af den elevløn, som dækker skoleperioderne, refunderet via tilskud fra Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag (AUB), er det en yderligere økonomisk faktor, som gør uddannelsen uattraktiv for mestrene.

Underviserne fra både NEXT og TECHCOLLEGE er delvist forstående over for mestrenes negative holdning til eux-forløbet. Samtidig er de ikke enige i mestrenes vurdering af, at elevernes tilvalg af eux-forløbet er en indikation på, at de ikke rigtig vil frisørfaget og egentlig tænker på anden uddannelses- eller karrierevej. Underviserne medgiver, at der er enkelte elever, som fx er påvirket af deres forældres ønske om, at de skal holde flere muligheder åbne. Generelt oplever de dog ikke, at eleverne er optaget af disse tanker, når de er i gang med uddannelsen. Ikke desto mindre er mestrenes beslutning om at afvise eux-elever formentlig farvet af deres skepsis i forhold til elevernes intentioner med uddannelsen. Undervisere på TECHCOLLEGE fremhæver, at skolens virksomhedskonsulenter også har fået et negativt syn på eux-forløbet, fordi de har svært ved at hjælpe eux-elever på frisøruddannelsen med at få uddannelsesaftaler.

Blandt de øvrige barrierer, som underviserne beskriver, er udfordringerne med sammenlæsning af gymnasiale fag, da eux-elever på frisøruddannelsen har to unikke fag - design og psykologi på B-niveau. Det får undervisere på TECHCOLLEGE til at understrege, at det er meget dyrt at køre små eux-hold. Udover det økonomiske perspektiv synes underviserne også, at det kan være pædagogisk og didaktisk udfordrende at have små hold, fordi det er svært at skabe dynamik og diskussion blandt 3 eller 4 elever, der efterhånden kender hinanden rigtig godt.

På NEXT fortæller underviserne, at de prøver at skabe sammenhæng mellem de gymnasiale fag og de praktiske skolefag for at få dem til at supplere og berige hinanden. Det er dog svært at få implementeret, fordi det foregår i to forskellige skolesystemer, og fordi der ikke kan afsættes megen tid til denne form

for synergiskabelse. Det registreres også af eleverne, som godt kunne ønske sig, at de to systemer blev tænkt mere sammen.

Underviserne på de besøgte skoler påpeger også, at det kan være hårdt for eux-eleverne – både fagligt og socialt – at skulle skifte løbende mellem den gymnasiale og erhvervsfaglige del af undervisningen. Som en underviser på TECHCOLLEGE siger:

”Det er hårdt for eux-eleverne at være væk [fra de andre eud-elever] 2 dage om ugen. Eux stiller meget store krav. Det er også et problem, at det fysisk foregår to forskellige steder. Så eleverne er på en måde på besøg begge steder.”

Derudover anerkender underviserne på NEXT, at eux-elever fra et fagligt synspunkt kan føle sig dårligere stillet end andre elever, fordi de fleste af dem oplæres i skolepraktik. Selvom NEXT har sikret sig, at alle eux-elever på frisøruddannelsen kan oplæres i eget skoleoplæringscenter, beskriver undervisere på skolen dette som en midlertidig nødløsning. En underviser tilknyttet skoleoplæringscentret på NEXT uddyber bl.a., at eleverne kan få en grundig faglig oplæring igennem skolepraktikken. Samtidig kan de ikke samle erfaringer fra at arbejde i en ægte frisørsalon, hvor der skal arbejdes hurtigt og effektivt, og hvor eleven bl.a. også skal tage aften- og weekendvagter.

Endelig fremhæver undervisere fra NEXT det som positivt, at mestrene gerne vil ansætte frisører med eux-baggrund – enten når de er færdiguddannede, eller når de har et år tilbage på uddannelsen. Mod slutningen af deres uddannelse kan eleverne nemlig i højere grad arbejde selvstændigt og dermed bidrage positivt til frisørsalonernes økonomi.

4.3. Mestrene

Som det fremgår af dette kapitels forrige afsnit, er mestrenes manglende interesse i at tage imod eux-elever en helt central problemstilling i forhold til en succesfuld implementering af eux-forløbet på frisøruddannelsen. Da eux-muligheden blev indført, skete det bl.a. for at imødekomme mestrenes ønsker om at kunne tiltrække mere ressourcestærke elever til faget. Tilsyneladende havde man på daværende tidspunkt ikke de forbehold, som fylder hos mestrene i dag. Disse omfatter især, at eux-elever er for længe ad gangen på skoleophold og ikke er dedikerede nok til frisørfaget, når de samtidig stræber efter en studentereksamen.

En af de interviewede mestre beskriver det på følgende måde:

”Det at tage en eux signalerer, at de ikke er helt sikre på, at de vil være frisører. I vores fag har man ikke brug for en studentereksamen, men hvis de vil have den, kan de tage den først, og så blive frisører bagefter.”

Lignende udsagn hørte vi også i de andre interviews med frisørmestrene. De henviser bl.a. til, at frisørfaget ikke har en ”logisk videregående uddannelse”, hvorfor det ikke giver mening for dem, der brænder for faget, at tage eux-vejen. En anden mester siger således:

"Eux giver ikke værdi for faget, men eleverne tror, at det er attraktivt at kunne hoppe væk fra faget og sige: 'jeg kan altid skifte til noget andet.'"

Frisørmestrene mener også, at eux som kombinationsuddannelse ikke nødvendigvis giver mening for elever, der til at starte med vil arbejde i frisørbranchen og senere bruge deres studentereksamen til noget andet. Dette skyldes, at man fx 6-7 år senere sandsynligvis har glemt det meste. Samtidig oplever nogle interviewede mestre, at eux-elever er faglig bagud i forhold til eud-eleverne. Det hænger sammen med, at førstnævnte har kortere oplæringsforløb og dermed mindre tid end eud-eleverne til at få en grundforståelse for frisørfaget.

Derudover henviser mestrene også til, at det er økonomisk ufordelagtigt at tage imod eux-elever. De bekræfter skolernes udsagn om, at eux-elevernes skoleophold har en for lang varighed i forhold til at opbygge og vedligeholde en kundekreds. Dertil kommer, at eux-elever har brug for mere tilløbstid i salonen, før de har opnået en grundlæggende faglighed og evnen til at tage fra:

"Det fungerer ikke i en salon, hvor det at kunne komme hurtigt i gang med at lave noget, der indbringer en indtægt til salonen, er meget vigtig. Og man mister kunder, når man er på skole så længe ad gangen."

På ovenstående baggrund er det ikke overraskende, at de mestre, vi talte med, ikke har intentioner om at tage imod eux-elever fremadrettet. En enkelt interviewet salon havde prøvet at have to eux-elever på delaftale, men var ikke imponerede over deres faglige niveau – selvom de ellers var flittige elever. I forlængelse heraf kan det tilføjes, at mestrene ifølge egne udsagn får mange ansøgninger fra eud-frisørelever, hvilket gør deres fravalg af eux-elever forholdsvis smertefrit.

Det medfører dog som allerede diskuteret, at eux-elever på frisøruddannelsen hovedsageligt oplæres i skolepraktik. Det står mestrene kritiske overfor, idet de ikke mener, at skoleoplægningen er et tilfredsstillende alternativ til oplægningen i en salon:

"Man kan ikke lære at være i en salon ved at gå på skolen. De får ikke nogen fornemmelse af, hvordan det er at være tæt på kunderne hele tiden og at have skæve arbejdstider. Hvis jeg skulle ansætte nogen, ville jeg sikre mig, at den nyuddannede medarbejder har forståelse for, hvordan det er at være på en frisørarbejdsplads – og det har en eux-elev, der har gået på skolen, ikke."

Andre mestre med kendskab til skoleoplægningssentret på NEXT kommenterede, at man har alt for mange elever i oplægningen der. Ifølge en mester er det fx ikke muligt at skaffe nok "modeller" eller kunder, som eleverne kan øve deres håndværk på. Derudover bemærkede hun ved et besøg på oplægningssentret, at eleverne har for meget ventetid og "hænger i stolene", hvilket er meget fjernt fra den typisk travle arbejdsdag på en frisørsalon. Som hun uddyber:

"Det er dejligt, at skolens oplægningssenter findes, men jeg synes, at der skal gives langt flere resurser til dem, hvis de skal påtage sig opgaven med både at uddanne alle de elever, som om de var i en salon, og samtidig være proaktive med hensyn til at få dem ud i rigtige saloner. Skolepraktikken var nok ikke

tænkt som en læreplads til eux-elever, men mere et alternativ til de elever der mister deres læreplads. Lige nu er det en opbevaring for eux-elever."

Ovenstående indvendinger taget i betragtning er det ikke overraskende, at de interviewede mestre mener, at frisøruddannelsens eux-forløb ikke længere bør udbydes i sin nuværende form. Som det er lige nu, får de ingen merværdi af uddannelsen. Ligesom skolerne havde mestrene dog også input til, hvordan eux-forløbet vil kunne styrkes for at ændre på situationen. Vi præsenterer de samlede løsningsforslag i det følgende kapitel, der beskriver anden fase af vores undersøgelse.

5. Projektets anden fase

I de følgende afsnit fokuserer vi på mulighederne for at styrke eux-forløbet på frisøruddannelsen. Indledningsvis præsenteres og diskuteres forskellige forslag til, hvordan man vil kunne adressere nogle af de barrierer, der kendetegner uddannelsen. Langt de fleste af løsningsforslagene blev nævnt af interviewede skoler og mestre, mens andre er resultatet af interne drøftelser med undersøgelsens styregruppe på baggrund af resultater fra undersøgelsens første fase.

I afsnit 5.2 redegør vi for indholdet og resultaterne af vores møder og øvrige kommunikation med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) under Børne- og Undervisningsministeriet. Med STUK har vi drøftet mulighederne for implementering af konkrete løsningsforslag, der ville kunne styrke eux-forløbet. Endelig er fokus i afsnit 5.3 rettet mod næste skridt, som det faglige udvalg og andre relevante aktører med fordel kan tage i det videre arbejde med uddannelsen.

5.1. Forslag til styrkelse af eux-forløbet

I forbindelse med foreliggende undersøgelse er en lang række løsningsforslag blevet afdækket og diskuteret. De er beskrevet enkeltvist i det nedenstående:

Indførelse af én national eux-skole for frisøruddannelsen

Fordi elevgrundlaget for eux-forløbet på frisøruddannelsen er meget begrænset, er en idé udelukkende at tilbyde uddannelsen på en enkelt skole. Antagelsen er, at man på denne måde ville kunne oprette større, selvstændige eux-hold, hvilket ville medføre flere fordele. Det ville fx blive nemmere for skolen, set fra et administrativt og økonomisk perspektiv, når de større eux-hold ikke behøvede at læse fag sammen med andre eux-elever. På den måde kunne der hyres undervisere til de 'unikke fag' design og psykologi, som ville bestå af en større flok elever. Derudover ville man formentlig i større omfang kunne skabe synergi mellem indholdet af den gymnasiale- og den frisørfaglige undervisning.

Et markant og afgørende argument imod en national eux-skole er dog, at man, uanset hvor den placeres, formentlig er med til at begrænse, hvem der søger ind på eux-forløbet. Mobiliteten af elever spiller en vigtig rolle, og det kan fx være en meget stor beslutning for en 16-årig at flytte på tværs af landet og væk fra familie og venner for at gennemføre en uddannelse, der varer mere end 5 år.

Økonomisk incitament for mestre

For at øge opbakningen til eux-forløbet fra mestrenes side blev det bl.a. forslået at indføre et økonomisk incitament, som vil kunne øge deres motivation for at tage imod eux-elever. En af de interviewede skoler nævnte fx, at man kunne overveje at gøre eux-elever til SU-modtagere i stedet for modtagere af elevløn. Et forslag, der blev nævnt flere gange, er at indføre en bonusbetaling til mestre, som ansætter eux-elever. Det står imidlertid klart, at indførelsen af de nævnte incitamenter ville kræve ændringer i bl.a. lovgivningen på SU- og erhvervsuddannelsesområdet. Derudover ville det skabe forskelsbehandling af

frisøruddannelsens eux-forløb, og andre eux- og eud-uddannelser ville med rette kunne kræve lignende muligheder for bl.a. kompensation for oplæringssteder.

På baggrund af de samlede analyseresultater er et mere realistisk forslag til forbedring af mestrenes økonomiske vilkår, at der arbejdes hen imod en hurtigere refusion af den løn, som mestrene betaler eleverne under deres skoleophold. AUB betaler op til 90 % tilbage, men der kan gå længere tid, før mestrene får tilbagebetalingen, hvilket kan være en markant økonomisk belastning for især små frisørsaloner. Her vil det faglige udvalg kunne skabe forbedringer ved at tale med relevante skoler om problemstillingen. AUB iværksætter nemlig først refusionen af en elevs løn, når skolen har indrapporteret elevens skoleophold, hvilket måske ville kunne gøres hyppigere.⁴

Ændringer i kvotesystemet

I undersøgelsens første fase blev det diskuteret flere gange, om man vil kunne skabe et større elevgrundlag på frisøruddannelsens eux-forløb ved at adressere udfordringen med de begrænsede kvotepladser. Blandt forslagene fra skolernes side var fx, at man undersøger mulighederne for at indføre et antal kvotepladser kun for eux-elever eller forsøger at undtage disse elever fra kvotesystemet.

Det er sandsynligt, at implementeringen af det beskrevne løsningsforslag ville kræve, at det faglige udvalg fjerner den frivillige dimensionering af frisøruddannelsen. Faren ved denne tilgang er bl.a., at man kan ende med at få alt for mange frisørelever, og dermed også flere end der ville være oplæringspladser til. Udover en markant større belastning for skoleoplæringscentrene ville dette sandsynligvis også medføre en pålagt dimensionering af uddannelsen, fordi for mange elever ikke ville kunne indgå uddannelsesaftaler efter deres grundforløb. Som tidligere beskrevet i kapitel 2, ville en dimensionering med lærepladskrav betyde, at hver eud- eller eux-elev på frisøruddannelsen skal have en uddannelsesaftale med en virksomhed forud for optag på grundforløbets anden del.

Generelt ville ændringer i kvotesystemet ikke adressere den største barriere for frisøruddannelsens eux-forløb, nemlig at mestrene ikke ønsker at tage imod eux-elever på grund af deres lange skoleophold.

Forskudte hovedforløb

Flere af de interviewede mestre beskriver, at de i højere grad ville overveje at tage imod eux-elever, hvis de altid kunne have en elev i frisørsalonen. De foreslår, at man kunne køre to forskudte hovedforløb, sådan at en salon med to elever altid vil have en elev i oplæring og en elev på skoleophold.

Der er flere udfordringer forbundet med dette løsningsforslag. For det første kræver denne tilgang et stort elevgrundlag på skolerne, som ville skulle oprette to forskellige eux-hold. For det andet må det antages, at ikke alle frisørsalonerne vil have økonomien eller kapaciteten til at tage imod to elever på samme tid. Og sidst men ikke mindst løser forslaget med de forskudte forløb ikke problemet vedr.

---

⁴ Se: <https://virk.dk/vejledning/aub/aub-arbejdsgiver/>

opbygning og vedligeholdelse af en fast kundekreds, idet den enkelte elev fortsat vil være på skoleophold i 20 uger ad gangen.

Omstrukturering af uddannelsen

Fordi mestrene ikke er interesserede i at tage imod eux-elever, der regelmæssigt er på længere skoleophold, giver det mening at afdække mulighederne for en omstrukturering af frisøruddannelsens eux-forløb.⁵ Et konkret forslag i denne sammenhæng kan beskrives som '3/2-modellen'. Den går ud på løbende skift mellem kortvarige ophold i henholdsvis skole og frisørsalon igennem hele hovedforløbet. I de perioder, som i uddannelsens nuværende opbygning er reserveret til oplæring, vil eleverne være 3 dage på deres oplæringsplads og 2 dage på skolen for den frisørfaglige undervisning. I de nuværende skoleperioder, vil eleverne være 3 dage til gymnasial undervisning og 2 dage i frisørsalonen. Som illustreret i nedenstående tabel, vil eleverne i 3/2-modellen bruge lige så meget tid som i dag på oplæring i salonen samt frisørfaglig og gymnasial undervisning. Eux-forløbet tænkes dog her mere i forløb á 40 uger, hvor eleverne skifter mellem frisørfag og gymnasiefag, mens mestrene har eleven 2-3 dage hver uge i alle perioder.

Tabel 2: 3/2-modellen for eux-forløbet

GF1 20 uger	GF2 20 uger	H1 20 uger	H1 20 uger	H2 20 uger	H2 20 uger	H3 20 uger	H3 20 uger	H4 20 uger	H4 20 uger	Svende- prøve
Grundfag + Erhvervs- fag	Grundfag + Erhvervs- fag	O: 3 dage F: 2 dage	O: 2 dage G: 3 dage	O: 3 dage F: 2 dage	O: 2 dage G: 3 dage	O: 3 dage F: 2 dage	O: 2 dage G: 3 dage	O: 3 dage F: 2 dage	O: 2 dage G: 3 dage (Student)	

O = Oplæringssted F = Frisørfag G = Gymnasiefag

Ovenstående 3/2-model er udarbejdet af ledelsen på NEXT, der bekræfter, at skolen ville kunne administrere og tilbyde eux-forløb i denne form, så længe der er et tilstrækkeligt antal elever. Samtidig har modellen den svaghed, at de hyppige skift mellem skoleundervisning og oplæring i salonen kan være en belastning for både mestre og elever. For mestrene kan det gøre planlægning og oplæring af eleven svær, da man aldrig har eleven i længere, sammenhængende perioder. For eleverne kan det være en belastning løbende at skulle skifte mellem uddannelsens tre dele, bl.a. fordi oplæringen samt den gymnasiale og frisørfaglige undervisning typisk foregår på forskellige steder. Dertil kommer, at eleverne under halvdelen af hovedforløbet vil skulle fokusere på både gymnasial undervisning – herunder lektier og eksamen – og den frisørfaglige oplæring samtidigt.

Et andet forslag til omstrukturering af frisøruddannelsens eux-forløb er '10/10-modellen'. Den sigter også mod at forkorte perioderne med skoleophold, men den er mindre kompleks. Kort fortalt går

⁵ I dag indebærer strukturen på hovedforløbet et skift mellem fire oplæringsperioder og fire skoleperioder. Hver skoleperiode har en varighed på 20 uger. De første tre oplæringsperioder varer ca. et halvt år hver, mens den sidste varer et helt år.

modellen ud på at indføre skole- og oplæringsperioder med en varighed på hver 10 uger igennem hele hovedforløbet. Resultatet vil være et eux-forløb med hyppigere skift mellem sammenhængende forløb på både skolen og oplæringsstedet, som vist i nedenstående tabel:

Tabel 3: 10/10-modellen for eux-forløbet

Grundforløb	H1	H2	H3	H4	H5	H6	H7	H8	Svendeprøve
Grundfag + Erhvervsfag	O: 10 uger S: 10 uger	O: 10 uger S: 10 uger	O: 10 uger S: 10 uger	O: 10 uger S: 10 uger	O: 10 uger S: 10 uger	O: 10 uger S: 10 uger	O: 10 uger S: 10 uger	O: 10 uger S: 10 uger	

O = Oplæringssted S = Skoleophold (frisør- og gymnasiefag)

Ligesom 3/2-modellen kræver også 10/10-modellen, at der er nok elever til at oprette selvstændige euxhold, der ikke er afhængige af at skulle sammenlæse fag med andre eux-elever. Dertil kommer, at det er usikkert, hvorvidt en forkortelse af skoleperioderne til 10 uger er tilstrækkelig til at adressere 'kunde-kredsproblemet' og overbevise mestrene om, at de med fordel kan ansætte eux-elever. Denne diskussion vender vi tilbage til i afsnit 5.3.

Sidst men ikke mindst blev det i løbet af vores undersøgelse også drøftet, hvorvidt det ville give mening at indføre den merkantile model for frisøruddannelsens eux-forløb. Som navnet antyder, gælder denne model lige nu udelukkende for eux-forløb på de fem merkantile erhvervsuddannelser. Kort sagt indebærer den merkantile model, at de gymnasiale fag er samlet i et studiekompetencegivende forløb, der varer et år, og som gennemføres, før eleverne skifter til hovedforløbet. Vi har hørt fra både skoler og mestre, at de ville foretrække denne model.

I skrivende stund tillader de gældende bekendtgørelser ikke, at et teknisk eux-forløb opbygges jævnt over den merkantile model. Derfor ville et ønske om at indføre denne model på frisøruddannelsens eux-forløb kræve ændringer i de gældende lovmæssige rammer for eux-området. Bortset fra denne markante barriere, ville det formentlig medføre yderligere udfordringer. Blandt andet ville man 'risikere' at gøre uddannelsen mere boglig. Der ville gå lang tid, før eux-eleverne ville få mulighed for at øve sig i det frisørfaglige håndværk. Samtidig ville eux-forløbet miste noget af sin værdi, hvis det ikke længere adskiller sig særlig meget fra at tage en hf først og derefter den almindelige frisøruddannelse. Kort sagt fjerner man fordelene ved en vekseluddannelse. Dertil kommer, at erfaringer fra de merkantile eux-forløb viser, at en stor del elever falder fra – af forskellige årsager – under det studiekompetencegivende forløb.⁶

⁶ Se fx Uddannelsesnævnet, 2023: *Ny analyse giver mere viden om frafald på merkantile uddannelser*. Tilgængelig på: <https://www.ud-dannelsesnaevnet.dk/nyheder/23-2023/1322-ny-analyse-giver-mere-viden-om-fracald-pa-merkantile-uddannelser>

Forkortelse af eux-forløbet

Frisøruddannelsens eux-forløb er forholdsvis langt med en varighed på 5½ år. Samtidig skal eux-elever på frisøruddannelsen gennemføre 9 forskellige fag på gymnasialt niveau, mens eux-elever på flere andre tekniske eux-forløb, fx på tømrer- og elektrikeruddannelsen, kun skal gennemføre 8 gymnasiale fag. Derfor er det oplagt at undersøge nærmere, om frisøruddannelsens eux-forløb kan forkortes ved at fjerne et gymnasialt fag fra uddannelsen. Det kan nemlig forventes, at færre fag kan gøre det nemmere for skoler at udbyde uddannelsen og samtidig bidrage til at forkorte uddannelsens skoleperioder. Derudover kan et samlet set kortere eux-forløb måske være mere attraktivt i forhold til at tiltrække flere elever.

Vi har bl.a. drøftet en mulig forkortelse af frisøruddannelsens eux-forløb med STUK. I denne sammenhæng blev det også diskuteret, hvorvidt det ville give mening for det faglige udvalg at vælge en anden teknisk eux-model end nuværende model F for eux-forløbet (se afsnit 5.2).

Øvrige forslag

Udover det ovenstående blev yderligere forslag nævnt, som er mere eller mindre indenfor det faglige udvalgs handlerum. Med henvisning til at frisøruddannelsens eux-forløb stiller høje krav til eleverne, opfordrer flere interviewede skoleledere til, at man arbejder hen imod højere adgangskrav. Det skal sikre, at der ikke optages elever på uddannelsen, som ikke vil kunne gennemføre og bestå de gymnasiale fag. Der blev også argumenteret for, at det faglige udvalg i større grad opfordrer mestrene til at bakke op om uddannelsen. Som en interviewet skoleleder siger:

”Det kræver omtænkning hos mestrene – de skal prøve at se mulighederne i det at have en elev, der kan lidt mere end eud’erne. For eksempel ved at gøre dem ansvarlige for salonens markedsføring via sociale medier.”

5.2. Drøftelser med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

I forbindelse med undersøgelsens anden fase har vi haft en grundig dialog med Børne- og Undervisningsministeriet om mulighederne for tilpasning af frisøruddannelsens eux-forløb. I denne sammenhæng afholdt vi to onlinemøder med relevante repræsentanter fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) under ministeriet. Som opfølgning på møderne var der desuden en længere mailkorrespondance med den fuldmægtige fra STUK, som

havde deltaget i begge onlinemøder.

I det første onlinemøde drøftede vi bl.a. 10/10-modellen (se afsnit 5.1). Den umiddelbare holdning fra STUK var, at modellen ikke overholder de gældende rammer for eux-området. Det blev bekræftet af STUK i en opfølgende mail, der henviste til specifikt indhold i gældende lovgivning:

Alle skole- og praktikperioder, med undtagelse af den sidste henholdsvis skole- og praktikperiode, skal have et omfang af ca. et halvt års varighed og foregå skiftende. [...]

(Bekendtgørelsen om krav til udformning af eux-forløb, 2020, §7, stk. 3)⁷

Det beskrevne forbehold var også relevant for vores drøftelser med STUK ift. 3/2-modellen (se afsnit 5.1). Repræsentanter fra styrelsen kommenterede desuden, at denne model formentlig er for indviklet, og at den ville være svær at håndtere for både elever, skoler og mestre. Ydermere blev det nævnt, at man ved enhver omstrukturering af uddannelsen bør være opmærksom på, at der er faste perioder med gymnasiale eksamener, som er ministeriebestemte og ikke kan rykkes.

Blandt de andre emner, som blev drøftet med STUK, var muligheden for at vælge en anden teknisk eux-model for frisøruddannelsens eux-forløb. Styrelsen henviste til, at det faglige udvalg selv kan undersøge, om der er andre af de tekniske eux-modeller, som er bedre egnet fx i forhold til at hjælpe skolerne med at kunne samkøre fag med andre elever fra andre eux-forløb. Ifølge STUK vil overgangen til en anden teknisk eux-model dog formentlig give frisøruddannelsens eux-forløb en mere naturvidenskabelig profil, idet de fleste andre tekniske modeller indeholder fysik og kemi på B-niveau (den nuværende tekniske eux-model F har kun kemi på C-niveau). Samtidig kunne en af fordelene ved et teknisk modelskifte være færre skoleuger og dermed muligheden for kortere skoleperioder. STUK mener, at man dermed ville kunne udbyde frisøruddannelsens eux-forløb med fire skoleperioder af ca. 18,5 ugers varighed.

Uden skift til en anden teknisk eux-model ville man, indenfor de gældende rammer på eux-området, formentlig kunne gennemføre frisøruddannelsens eux-forløb med en skoleperiode og en praktikperiode mere, end det er tilfældet i dag. Det ville resultere i fire skoleperioder med en varighed på 18,5 uger samt en sidste skoleperiode inklusive svendep prøve på seks uger. En yderligere tilgang i overensstemmelse med Bekendtgørelsen om krav til udformning af eux-forløb kunne være at lægge to praktikperioder i forlængelse af hinanden i starten af hovedforløbet (§7, stk. 3, nr. 1). Det ville give mulighed for en grundig indføring i frisørfaget i starten af uddannelsen, mens skoleundervisning ville skulle gennemføres efterfølgende.

Ydermere har vi været i skriftlig dialog med STUK om muligheden for at forkorte eux-forløbets samlede længde ved at fjerne et af de gymnasiale fag fra uddannelsen (uden overgangen til en anden teknisk eux-model). Vi har bedt styrelsen om at redegøre for, hvorvidt det er muligt at fjerne faget design på B-niveau, idet de andre fag enten er obligatoriske eller vurderes til at være mere anvendelige som adgangsgivende, hvis eleverne ønsker at læse videre efter endt uddannelse.

I denne sammenhæng påpegede STUK to muligheder for det faglige udvalg:

- 1) At gå i dialog med fagkonsulenterne på de forskellige gymnasiefag for i første omgang at undersøge, om der er grundlag for at afkorte de gymnasiale fag i den nuværende tekniske model F.

---

⁷ Bekendtgørelse om krav til udformning af eux-forløb - <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1599>

2) At ændre betydeligt i den tekniske model F ved at fjerne et gymnasialt fag.

Det gælder for begge tilgange, at de ville kræve ændringer i både Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til frisør⁸ og i Bekendtgørelse om krav til udformning af eux-forløb⁹, samt i uddannelsesordningen til frisør¹⁰. Specifikt vedr. en eventuel markant ændring i model F, vil det faglige udvalg desuden skulle sikre sig, at der tages højde for de dele i eux-loven¹¹, som beskriver, hvor mange timer den tekniske model skal indeholde samt hvilke niveauer uddannelsens fag skal have. Det fremgår fx af §3, stk 2. af denne lov, at den samlede undervisningstid i de gymnasiale fag (inkl. erhvervsområdeprojekt) skal udgøre ca. 1.675 timer. Ifølge styrelsen kan en beregning af timetallet udføres inden der foretages eventuelle afkortninger i fag. Vores læsning af interne beregninger foretaget af STUK er, at det ikke ville være muligt at fjerne et gymnasialt fag fra frisøruddannelsens eux-forløb uden at forlænge varigheden af et eller flere andre relevante fag. Endnu vigtigere er, at STUK i et efterfølgende skriv har understreget, at det er meget usikkert, hvorvidt de to beskrevne tilgange til forkortelsen af eux-forløbet ville kunne realiseres. Det skyldes, at en beslutning herom ville række ud over beføjelserne af Kontor for Erhvervsuddannelser hos STUK, som vi har været i kontakt med, og kræve en involvering af flere beslutningstagere.

Bortset fra 10/10-modellen og 3/2-modellen adresserer ingen af de ovenstående tilgange den centrale udfordring med de lange skoleperioder på frisøruddannelsens eux-forløb på en tilstrækkelig måde. Man ville fx komme mestrene i møde ved at forkorte skoleperioderne fra 20 til 18,5 uger, men ikke løse 'kundekredsproblemet' på den måde.

Grundet de allerede nævnte ulemper ved 3/2-modellen, talte vi derfor med STUK om muligheden for at prøve 10/10-modellen af i form af en forsøgsordning. Styrelsen forklarede, at det er muligt for erhvervsskoler at søge om at gennemføre udgiftsneutrale forsøg, der indebærer fravigelse af lovgivning på eud- og eux-området. Det ville således være muligt at ansøge om et forsøg med 10/10-modellen, mens Børne- og Undervisningsministeriet i sin vurdering af ansøgningen bl.a. ville sikre sig, at forsøget ikke medfører øgede statslige taxameterudgifter pr. elev eller er i strid med anden relevant lovgivning.¹² STUK understregede desuden, at 10/10-modellen ville gøre det særlig svært for skolerne at planlægge den gymnasiale undervisning på frisøruddannelsens eux-forløb med hensyn til samlæsning, hvorfor den ville kræve et stort nok elevgrundlag til oprettelse af et 'selvkørende' eux-hold.

Som beskrevet i næste afsnit har styregruppen for denne undersøgelse besluttet at arbejde videre med muligheden for at prøve en anden struktur for frisøruddannelsens eux-forløb.

⁸ Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til frisør - <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2024/268>

⁹ Bekendtgørelse om krav til udformning af eux-forløb - <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2020/1599>

¹⁰ Den seneste version af uddannelsesordningen kan tilgås her: <https://hentdata.stil.dk/uddannelser>

¹¹ Bekendtgørelse af lov om erhvervsfaglig studentereksamen i forbindelse med erhvervsuddannelse (eux) m.v. - <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2022/537>

¹² Se mere på ministeriets website om udgiftsneutrale forsøg med erhvervsuddannelser: <https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/skoleudvikling/forsoeg-og-udvikling/udgiftsneutrale-forsoeg-med-erhvervsuddannelserne>

5.3. Opfølgning og næste skridt

Som opfølgning på vores drøftelser af en forsøgsordning med STUK har vi afholdt et onlinemøde og efterfølgende indledt en dialog med ledere på NEXT, der har ansvar for frisøruddannelsen, herunder dens eux-forløb. Mens formålet med onlinemødet var at afdække skolens eventuelle interesse i at søge om en afprøvning af 10/10-modellen, ville lederne på NEXT i første omgang vide, hvorfor der ikke bliver arbejdet videre med deres foreslåede 3/2-model. Lederne gentog, at skolen havde gjort noget forarbejde i forhold til denne model og ville være i stand til at implementere modellen, fx med hensyn til planlægning af undervisningen under skoleperioderne. Efter en drøftelse af svaghederne ved 3/2-modellen (se afsnit 5.1) fokuserede onlinemødet på 10/10-modellen som en alternativ tilgang til at forkorte skoleperioderne på frisøruddannelsens eux-forløb.

I kølvandet af vores møde med ledelsen på NEXT har vi talt med en række frisørsaloner om deres umiddelbare holdning til henholdsvis 3/2- og 10/10-modellen. Begge modeller blev også drøftet med styregruppen, hvorefter det blev besluttet at gå videre med sidstnævnte model, fordi 3/2-ordningen blev vurderet til at være for kompleks. Den ville ikke give mestrene mulighed for at have eux-elever i længere sammenhængende forløb i salonen, og eux-eleverne ville formentlig blive belastet i højere grad af hyppige skift mellem bl.a. gymnasial undervisning, eksamener og praktisk oplæring.

På den baggrund fortsatte vi vores dialog med NEXT om 10/10-modellen. I en opfølgende telefonsamtale slog en af lederne fra NEXT fast, at skolen er nødt til at gøre sig grundige overvejelser, før det kan afgøres, hvorvidt NEXT ønsker at søge om en afprøvning af 10/10-modellen i form af en udgiftsneutral forsøgsordning. Skolens direktion vil fx skulle forelægges beregninger af eventuelle meromkostninger, som den alternative opbygning af eux-forløbet ville medføre for skolen. NEXT har således ikke en grundlæggende modvilje, men er nødt til at have direktionens accept af 10/10-modellen, før skolen kan indlede en proces om en ansøgning til Børne- og Undervisningsministeriet. Hvis direktionen giver grønt lys, ønsker NEXT et tæt samarbejde med det faglige udvalg om udformningen af ansøgningen. Sparring med det faglige udvalg vil være afgørende for udarbejdelsen af en meningsfuld og implementerbar forsøgsordning, fx i forhold til den nøje planlægning af skoleperioder og fag under hensyntagen til mestrenes behov.

Det næste oplagte skridt med hensyn til ovenstående er derfor, at NEXT og de øvrige skoler i samarbejde med det faglige udvalg går videre med overvejelser og eventuelle beslutninger angående ansøgningen om 10/10-modellen som forsøgsordning.

6. Konklusion

Evalueringen og analysen af eux-forløbet på frisøruddannelsen har bl.a. vist, at de fleste interessentgrupper – bortset fra arbejdsgiversiden – synes, at eux-forløbet på frisøruddannelsen er et godt tiltag. Uddannelsen giver eleverne en ekstra faglig ballast samt adgang til videregående uddannelser. De gymnasiale fag løfter de teoretiske fag fra eud'en til et højere niveau, hvilket er med til at styrke fagligheden og eux-elevernes forudsætninger for at kunne blive selvstændige som frisører. Eux- og eud-eleverne, som kan iagttage hvordan eux'erne arbejder, er enige om, at det er krævende at gennemføre eux-forløbet. De voksne, som er omkring eux-eleverne, oplever også, at det er unge mennesker med stort engagement og energi.

Samtidig har vores undersøgelse afdækket en lang række barrierer, der kendetegner uddannelsen. For skolerne betyder bl.a. det lave elevgrundlag, at eux-forløbet er dyrt i drift, hvilket bl.a. hænger sammen med, at uddannelsen kræver udbud af gymnasiale fag, som ikke kan samkøres med andre eux-forløb. Fordi eux-elever typisk ikke får en uddannelsesaftale, skal de oplæres i skolepraktik, hvilket kan have konsekvenser for det antal kvotepladser, skolen får til rådighed for efterfølgende frisørelever (både eud- og eux-elever). Desuden udfordrer frisøruddannelsens eux-forløb vekseluddannelsesprincippet. Uddannelsen har det største antal elever på NEXT, hvor næsten alle eux-eleverne oplæres i skoleoplæringscentret og dermed ikke får erfaringer med bl.a. aften- og weekendvagter samt løbende omgang med kollegaer og kunder i en frisørsalon.

Set fra elevernes perspektiv kan det bl.a. nævnes, at mange elever søger ind på eux-forløbet uden at være bevidste om, hvad gennemførelsen af uddannelsen rent faktisk indebærer – herunder skiftende undervisning i forskellige hold, fx ved samlæsning med andre eux-elever. Det påvirker elevernes identitet og trivsel på uddannelsen. Dertil kommer, at eux-eleverne kan være bagud på det frisørfaglige, fordi de tilbringer mere tid i skolen og mindre tid på deres oplæringssted end eud-eleverne. Denne dynamik er med til at gøre eux-elever mindre attraktive for frisørmestrene, som samtidig ser skeptisk på valget af eux-forløbet som en uddannelsesvej. Deres opfattelse er, at eux-eleverne ikke bliver bedre frisører, og at det ikke giver mening at understøtte en uddannelse, der giver adgang til veje ud af frisørfaget. Den største barriere for uddannelsen er netop manglende interesse og opbakning fra frisørbranchen. Udover de nævnte svagheder, hæfter mestrene sig især ved de forholdsvis lange skoleperioder af 20 ugers varighed. Ifølge dem er eux-elever fraværende fra salonen for lang tid ad gangen, hvorfor de ikke kan bevare og servicere en kundekreds og dermed ikke kan bidrage positivt til salonens økonomi.

I anden del af foreliggende undersøgelse har vi afdækket og diskuteret forskellige muligheder for at adressere de udfordringer, der kendetegner eux-forløbet på frisøruddannelsen. I denne sammenhæng blev der især stillet skarpt på tiltag, der vil kunne imødegå frisørsalonernes manglende vilje til at tage imod eux-elever.

Efter drøftelser med bl.a. Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) har to modeller været i spil, der sigter mod at forkorte længden af de individuelle skoleperioder på uddannelsen, og som formentlig vil kunne implementeres som en forsøgsordning. Der er tale om henholdsvis 3/2-modellen, der indebærer

løbende skift mellem skole- og oplæringsperioder (skiftevis 3 og 2 dage) på hovedforløbet samt 10/10-modellen, der indebærer skole- og oplæringsperioder med ca. 10 ugers varighed ad gangen på hovedforløbet.

Det blev efterfølgende besluttet at arbejde videre med 10/10-modellen, fordi 3/2-ordningen blev vurderet til at være for kompleks. Den ville ikke give mestrene mulighed for at have eux-elever i længere sammenhængende forløb i salonen, mens eux-eleverne formentlig vil blive belastet i højere grad af hyppige skift mellem bl.a. gymnasial undervisning, eksamener og praktisk oplæring.

NEXT har, som største skole for frisøruddannelsens eux-forløb, tilkendegivet, at de gerne vil afdække mulighederne for at ansøge om implementeringen af 10/10-modellen som en forsøgsordning. I første omgang kræver det grundige overvejelser og en beregning af de eventuelle meromkostninger, som denne model vil kunne medføre for skolen. De skoleledere, vi talte med, har ikke en grundlæggende modvilje, men de er nødt til at have direktionens accept af 10/10-modellen, før skolen kan gå videre med en ansøgning om en såkaldt udgiftsneutral forsøgsordning til Børne- og Undervisningsministeriet. Skulle direktionen give grønt lys, ønsker NEXT et tæt samarbejde med det faglige udvalg om udformningen af ansøgningen.

På denne baggrund anbefaler vi, at det faglige udvalg søger dialogen med NEXT om deres overvejelser fremadrettet og stiller sig til rådighed i forbindelse med faglig sparring, hvis skolen stiller sig velvilligt overfor at gå videre med en ansøgning om 10/10-modellen som forsøgsordning. I denne sammenhæng ville det også være oplagt for NEXT at afdække, om andre skoler kunne være interesserede i at følge eller tilslutte sig en evt. ansøgning om en forsøgsordning.

Før der arbejdes videre med en eventuel forkortelse af frisøruddannelsens eux-forløb – eller andre af uddannelsens barrierer – er det afgørende at kunne finde en løsning, der bidrager til en markant forkortelse af uddannelsens skoleperioder. Hvis det ikke er muligt at afprøve en relevant løsning, bliver det svært at argumentere for en fortsat opretholdelse af eux-forløbet. Det skyldes uddannelsens mange barrierer, som er blevet kortlagt i denne rapport, herunder især en manglende interesse og opbakning fra frisørbranchen.

TEKNOLOGISK
INSTITUT